

• K R Ó N I K A •

AZ IPARRAJZISKOLA IGAZGATÁSA. A Székesfővárosi Iparrajziskola vezetésében jelentős változás történt. Dr. Vidéky Emil az eddigi igazgató nyugalmába vonult. Az a több, mint negyedszázad, melyet a főváros e mintaszerű iskolájában mint tanár, majd mint igazgató töltött, valóban értékes munkásság útját jelzi. Elsősorban technikai s technológiai ismereteket közvetített úgy a katedrájáról, mint irodalmi munkásságával. Vidéky dr. nevét nemcsak idehaza, de a külföldön elsősorban pedig Angliában is megbeesülttette s idegen nyelven megjelent szakmunkáit mindenütt nagy tetszéssel fogadták. A fővárosi Iparrajziskolának szakirányú és technikai szellemű kifejlesztésével pedig a magyar iparoktatásban szerzett elévülhetetlen érdemeket. A Magyar Iparművészetben magvas tanulmányai jelentek meg s tevékenyen vesz részt társulatunk életében is. Utódjául a főváros Moldován Béla tanárt és festőművészt nevezte ki. Az új igazgató eddig, mint az alakrajz és festészet tanára működött az iskolánál s egész nemzedékeket nevelt fel a művészi rajztanítás szellemében. Kellemes modorával, szerény s nemes egyéniségével nemcsak tanártársai s növendékei körében szerzett magának sok tisztelőt, de művészkollégái közt is. A Műcsarnoknak régi kiállító-művésze Moldován, akinek festményeit elsősorban a kompozíció szépsége, arékép-tanulmányait pedig az eszközök választékos eleganciája jellemzi. Moldován kinevezése széles körökben váltott ki meglepedést.

ATERMÉSZETES KŐÉRT. A kőfaragók nemrégiben kongresszust tartottak Budapesten s ez alkalommal nemcsak a szakmai sérelmeket tárgyalták, de széles keretben felölelték a kövel való építés szép, régi formáinak lassú kihalását is. Utaltak arra, hogy a műkö mennyire elnyomja a régi épületek ódon hangulatát, pedig a művészettörténet legszebb építészeti emlékeit az „istenadta kő“-nek köszönhetjük. Ezt a gondolatot szép előadásban fejtette ki Seenger Béla, Társulatunk alelnöke, aki egészséges társadalmi mozgalmat sürgetett ebben az irányban. Elgondolása szerint a kőipari érdekeltiségeknek olyan törvényrendelet kiadását kellene sürgetnie, amely szerint minden új építkezésnél az építési összköltségeknek bizonyos százaléka kötelezően természetes kőből készült kőfaragó munkákra fordíttassék.

GYÖRGYI DÉNES ELŐADÁSA AZ ÉPÍTÉSZEK NEMZETKÖZI KONGRESSZUSÁN. A „Réunions Internationales d'Architectes“ Budapesten tartott kongresszusán, a francia, angol, német, valamint a világ legtávolibb tájairól egybesereglett építészeket a megnyitó ülésen, melyet a József-Műegyetem nagytermében tartottak, Györgyi Dénes műépítész tanár, társulatunk választmányi tagja üdvözölte.

Ugyanekkor Györgyi Dénes francia nyelven magas színvonalú előadásban ismertette a modern magyar építészet fejlődését. Előadásában bevezetőül rámutatott azokra a rendkívüli anyagi nehéz-

ségekre, amelyek a háború óta a magyar építőiparra súlyosodtak. Kifejtette, hogy építészeink a magyar jelleg megőrzése mellett, modern irányú építészmunkát oly beteljesedett művészetté fejlesztették, amely a külföldi szakkörök legnagyobb elismerésére tarthat számot.

Vetített képekkel kísért előadásában megemlékezett Lajtáról, mint aki a 910-es években kezdett munkásságával voltaképpen futárja volt a modern építőművészetünk kialakulásának.

A hallgatóságot lebilineselő szavakkal sorakoztatta fel Györgyi Dénes középületeink és magánházaink építőművészeti értékeit. Rimanóczy pasaréti templomát, Vágó és Faragó zsinagógáját, Kozma üvegházát, Farkas Endre és György dunaparti nyaralóját, György D. Elektromos Művek bérpalotáját, Árkay Bertalan, dr. Kocsis István, Pogány Móric, Münnich Aladár, Fischer József, Molnár Farkas, Preisich és Vadász, Birbauer Virgil és mások kivitelezett munkáit méltatta és kifejtette azok munkáinak egységes magyar jellegű elgondolását.

Nagy tetszést aratott beszámolójának azon része is, amelyben a jövő Budapest egyes részlet-terveit mutatta be. Wälder Gyula Sugárútja, Vágó József Tabán-terve, Hajós Alfréd Margit-szigete, Farkas Endre és György Berli-ni-tere Györgyi tanár szavaival megvilágítva, a legteljesebb mértékben nyilvánvalóvá tették tervezőik művészalmainak minden szépségét.

Minden esetre hasznos lenne, ha Györgyi Dénes előadása teljes egészében magyar nyelven is megjelenne, hogy mint átfogó tanulmány, váljon ismertté nagyközönségünk körében.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT NAGY SIKERE A BRÜSSZELI VILÁGKIÁLLÍTÁSON. Rendkívül örvendetes ez a híradás, amely a magyar szellemnek, a magyar alkotó erőnek újabb nagy és szép külföldi sikeréről számol be.

Az a nagy munka, amelyet társulatunk a brüsszeli világkiállítás alkalmából végzett a magyar iparművészet és háziipar érdekében, nem maradt elismerés nélkül. A magyar munkáskezek alkotásai ismét meghódították a külföldet, minden hirdetésnél, plakátnál nagyobb propagatív eredménnyel. Mert az a külföldi, aki a kvalitásos és művészi magyar árut megismerte és megszerette, vissza fog térni emlékezetében mindig erre s örökre barátja marad a magyar árunak.

A brüsszeli világkiállítás nemzetközi zsürije az Országos Magyar Iparművészeti Társulatot a Grand Prix-vél tüntette ki, elismerve ezzel nemcsak azt a nagy és lelkes munkát, amellyel a kiállítás iparművészeti és háziipari részét megszervezte és összeállította, hanem azt a művészi átérzést is, amely a rendezésben és a kiállított anyag összeállításában megnyilvánult.

A társulat keretén belül kiállító iparművészek és háziiparosok közül nagy aranyérmes díszoklevelet nyertek: Márkus Lilly és Ráhrer Mária keramikusok, a Zsolnay Porcellángyár és a Pannonia Csipkeüzem. Aranyérmes nyertek:

Gádor István keramikus, a Herendi Porcellángyár és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége (Sopron).

A nemzetközi zsűri nagy szigorúsággal válogatta ki a díjazásra méltókat s annál nagyobb a dicsőség, hogy csak a társulat keretén belül ennyi és ilyen magas díjazások kerültek kiosztásra.

Nagyon kevés nemzet részesült ilyen szerenésében s ez mutatja, hogy a mi megcsontított országunkban sok érték, sok művészet és tudás van, amelyhez csak alkalom kell, hogy megmutatkozzék és amely sikeresen tudja felvenni a versenyt a nagy nyugati nemzetekkel is.

ROLLER ALFRÉD. Az osztrák festő- és színpadművészetnek egyik legjelentősebb szcenikusa, a bécsi iparművészeti főiskola volt tanára, valóságos klasszikus nevet hagyott maga után Bécs zenei életében. Mint festő azzal a nemzedékkel jutott népszerűséghez, mely a Szeccsessió csoportját alkotja. Mint színpadi szcenikus a Mahler-korszak nagy operaházi sikereinek volt részese. Merész újtó volt a századeleji színpadi effektusok kikeresésében és lángoló színeivel nemcsak itthon, hanem a tengerentúli színpadokon is nagy hatást ért el. Mint a bécsi iparművészeti iskola igazgatója, csaknem negyedszázadon át intézte a felnövekvő nemzedékek sorsát és ugyanaz a nemes erkölcs, jóízűség és nagyvonalúság jellemezte ebben a tevékenységben is, mint színpadim unkáiban. Hetvenéves korában halt meg. N.

BÁR-OSZTÁLY. Az újabb ebédlőszekrények már alig nélkülözik a polgári lakásokban az úgynevezett „bár-fiókokat“. Tulajdonképp csak ott hagyják el a tervezők a pohárszékből a bár-alosztályt, ahol külön asztalka, vagy egész külön bár-szekrény szolgál erre a célra. A középszerű lakásberendezés azonban beéri erre a célra egy négyzetméternyi területtel is, melyet az ebédlő-, vagy kombinált szekrényben juttatnak számára. Divat ez, vagy — túlteng az alkoholizmus napjainkban? Azt hisszük, ez is inkább a racionális térkihasználás miatt történik. Azelőtt is jutott hely az ebédlőszekrényben mindenféle pálinkás üvegeknek, likőrös-készleteknek, de csak úgy átabotába, összevissza. Ma azonban itt is érvényesül a „tervezőgazdálkodás“. A tervező iparművész az üvegeknek s poharaknak elhelyezésére külön lyukasított fém-poleokat jelöl ki az ebédlőszekrényben, sőt a szekrény egyik ajtajának belsejét is ilyenekkel szereli fel. A poleokat ki is lehet húzni s kívánatos ritmusban sorakoznak mindegyiken a poharak színes ütegei. Ez tehát nemcsak célszerű beosztást jelent, de kellemes ingert is szemnek és szájnak.

A MAGYAR IPAR EGY NAGY MŰVÉSZÉNEK HALÁLÁRA. „Több világosságot!“ e szavakkal ajkán távozott a nagy weimari böles és ezek lehettek volna a gyomai böles, Kner Izidor utolsó szavai is. Mert ha mindig okosan és kissé huncutul esillogó szemei végig láthattak volna fényt, akkor is joggal kívánhatott volna több világosságot élete utolsó szakában. Mert pályáján mindenkor világosságot vitt a sötétségbe, kis officinájából fényt árasztott, agyának fénye mellett betűiből is fény sugárzott. Fény, ihletett fény: művészet. Iparának

nagy művésze volt, mint csak a kiválasztottak, a Bodonik, Didok. A könyvnyomdászat halhatatlan nagymestereinek családjából származott. Késői utóda volt annak az iparosfajtának, mely az egyén képességeinél fogva ma is megállja a helyét a feltörekvő gyáriparral szemben, mely kisebb technikai felkészültsége mellett is tökéletesebbet alkot, mint a legnagyobbak, ki minden termékére rányomja egyéniségének, tehetségének el nem vitatható bélyegét. Kner Izidor fényt vitt mesterségébe és munkája fényt adott a magyar nyomdászatnak. Élete, munkálkodása, eredményei kell, hogy megerősítsék mindazok hitét, kik jó és becsületes ipari munkával akarnak a mai uniformizáló világban eredményeket elérni. rk.

NÉPMŰVÉSZET — MÁRKÁZÁSSAL. Bor-nemissza Géza iparügyi miniszter nemcsak a nagy- és középipar munkaviszonyait, de a házi-iparosokét is szerető figyelemmel kíséri. Alig kezdte el a tárcája körébe vágó ügyek beható tanulmányozását, máris meglátogatta a matyó kézimunkák szülőföldjét, hogy a helyszínén ismerje meg a magyar háziipar és népművészet kívánalmait. Ez útja nyomán adott nyilatkozatokból világossá vált, hogy az iparügyi miniszter úr a munkabér-viszonyok jobb-tétele mellett az áruk minőségi értékének fokozatos javítását is szem előtt tartja. A háziipar, igen helyesen, egyrészt a szociális feladatkörbe utalja s ügyel a vele foglalkozók mindennapi kenyerének kérdéseire, de másrészt a külföldi export s a belföldi ízlés javítása céljából az igazi népművészet szelleméből fakadó kézimunkákat fokozottabb védelemben is akarja részesíteni. Úgy, amint azt társulatunk akciója már kezdettől fogva is egyengette, a jó anyagokhoz való juttatáson kívül a jóízű darabokat márkázással is támogatni kívánja s ezzel mintegy igazolja a jobb termékek kiválóságát. Rendeletileg akarja szabályozni azt is, hogy csak

UN
CATALOGUE
IMPRIMÉ
PAR
DRAEGER
FRÈRES
SERA
POUR VOUS
MONSIEUR
UN PRESTIGIEUX
AMBASSADEUR

Illusztráció Rosner Ármin „A betűrajzolás“ című könyvéből

valóban népművészeti gőpontból származó árukat boesáthassanak forgalomba a fővárosi kijelölt területen olyan községbeliek, akik a népművészet ősi, elismert talajához tartoznak. Ez az elgondolás is tökéletesen fedi az Iparművészeti Társulat vezetősége által a kormányhatóságok elé terjesztett javaslatok szellemét.

GOMB-KERÁMIA. A nagy gombdivat, mely már évek óta uralkodik a női ruházatban, a legváltozatosabb ötleteket teremti meg a különféle anyagok iparágában. A régi szaruból, gyöngyházból, fából és csontból készült gombokat már évekkal ezelőtt felváltották a színekben tobzó galelith- és műgyanta-gombok s ezekkel egyidejűleg merültek fel az exotikus fából készült tarka gombok is. A gomb ezzel megszüntette régi szerepét a ruhán, mert nem szükséglet volt többé, hanem díszítmény. Ezen a fokon azután fémáru üzemek s újabban kerámiai műhelyek is foglalkoznak gombok előállításával. A kerámiai gombok színes zománcokkal, néha pedig sgraffitto szerű körökkel díszítve kerülnek a kereskedelembe s főleg a könnyűségükkel és érdekességükkel szolgálják a divatos ruhákat. N.

AREKLÁMFÜGGÖNY. A Nemzeti Színház új igazgatója a színház és színpad átalakításával kapcsolatban megszünteti a reklámfüggőnyt. Azzal érvel ugyanis, hogy az rontja a színház hírnévét. Ezért a bátor lépésért az egyik reklám-szaklap megírja az igazgatót s szemére veti, hogy egy jelentős jövedelmet biztosító költségvetési tételt szüntet meg ezáltal. Egy percre sem lehet kétséges, hogy kinek van itt igaza. A pesti izléstelen reklámfüggőny rikoltó színteljeivel, ordító betűivel és olykor nagyonis vulgáris szövegével nemesak a Nemzeti, de a magánszínházak legtöbbjének színvonalát is rontja, alaposan kirí egy színház nézőterének egységes belső építészetéből. Nevetséges dolog azt hinni, hogy a reklám mindig és mindenütt helyén való, csak azért, mert „jelentős jövedelmet biztosít“. Ma már a vasútmenti tájak, a vízparti városképek elesűfitését is joggal féltjük a sok toladó hirdetésfelirattól s a parkok „műemlék-védelmében“ is ott szerepel a reklám megtisztításának követelése. Éppen csak a színháznak ne volna szabad eltávolítania azt a függőnyt, mely Sophokles élvezete után lábsó-vásárlásra ösztönöz ?

STRNAD OSZKÁR. A bécsi iparművészetet súlyos, nagy veszteség érte. Nemesak az osztrák, de általában az egész világ egyik legnagyobb színpadi szcenikusa, élete java alkotó korában kidőlt. Reinhardt jobbkeze volt s nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy kongeniális szellem volt a mai színpad legnagyobb rendező-zenijével. Ritka szerencsés harmóniában egyesült Strnadban az építész hatalmas térképző ereje és a fantázia szárnyain repülő díszítő-tehetség. Ha Shakespeare, Mozart vagy Shaw művéhez teremtett díszleteket, éppen úgy megérezte a legnagyobb művészi ihletet, mint hogyha színházat tervezett egy utópisztikus világ számára, vagy Salzburgba álmolta a világ legérdekesebb, soha fel nem épülő arénáját. Izzó, elragadó művész volt, akinek beszéde, képzelete,

minden alkotása egy eruptív tehetség fellángolása volt folytonosan. Tíz évvel ezelőtt a bécsi pavillon számára a párizsi iparművészeti kiállításon egy óratornyot tervezett, melyet egész Európa megcsodált. S mikor öt évvel ezelőtt, ötvenéves születése napján, elhalmozták a hódolat és figyelmesség jeleivel, Strnad akkor is szerényen mestereire, tanítóira és barátaira hártotta a dícséreteket. A híres bécsi építészek, Ohmannak iskolájából került ki ő is, mint annyi jeles kartársa és már huszonöt évvel ezelőtt tanára lett a bécsi iparművészeti iskolának. Hoffmann Józseffel együtt az építészeti tanszakot vezette, majd a háború után Frankkal és Wlach-chal társulva, egész sereg palotát épített Ausztriában. Jelentős sikert aratott a genfi népszövetségi palota tervpályázatán is. Mint ember is az volt, aminek a művészetében mutatkozott: lángoló temperamentum, csupa értelem és csupa szív. Mindenki rendkívüli módon szerette, elsősorban pedig tanítványai és munkatársai.

LÁSZLÓ PÁL ÚJABB LAKÁSBERENDEZÉSEI. Délmetország iparművészeti s építészeti életében igen jelentős szerepet játszik ez a fiatal magyar művész. Alig másfélévtizedes külföldi szereplésével világhírnevet szerzett már az ő stuttgarti műtermének és ezt elsősorban annak a modern s mégis tökéletes harmóniákat kereső stílusnak köszönheti, melyben kényelmet és színörömeiket törekszik egyesíteni. Mostani számunkban bemutatott bútorai a művész legfrissebb termeléséből valók. Egy igen-igen régi ház átépítésével kapcsolatban végzett berendező-munkák bizonyos mértékben megkötötték a művész kezét, de a bútorokon ezúttal is felragyognak a tervezőművész jól ismert előnyös képességei. Elsősorban a színek öröme, másrészt a kedélyességnek az a légköre, melyben kevés számú, de elegáns bútorok közvetítik az anyagok szépségét s az elrendezés okosságát. László szinte arra született, hogy boldog és fiatalos lelkek számára teremtsen otthonokat, melyekből jólét sugárzik és ínyes életművészet. Dr. N. P.

A FÜRDŐ. Ez volt a témája egy nagy kiállításnak, mely előbb a zürichi, azután a bázeli iparművészeti múzeumban került bemutatásra, jelenleg pedig vándorúton van a svájci városokban. Ezen a kiállításon először gyűjtötték össze a fürdőeszközök fejlődésének történeti emlékeit s amit a valóságban nem lehetett bemutatni, azt képpel és szöveggel díszített táblák sora vonultatta fel. Kivált művészettörténetileg volt érdekes a kiállításnak e történelmi része. Külön csoportokban szerepeltek a házfürdők s azok közt a kis lakóház parányi fürdőszobái, másrészt a szabad levegőn berendezett közfürdők minden hozzájuk tartozó építménnyel.

ÉPÍTÉSZKONGRESSZUSOK. Az építészek nemzetközi szervezete ebben az évben Rómában tartja kongresszusát. A szeptember 22-én megnyíló tanácskozások foglalkozni fognak az építészeket legjobban érdeklő témákkal. Szóba kerülnek az új anyagok, a korszerű esztétikus városkép, a családi lakóházak standardizálása, az építészeti szerzői jog, a középületek és a versenypályázatok összes kérdései. A résztvevőket természetesen ki-

rándulásokra is elviszik, így elsősorban Littoria és Sabaudia új városrészekbe, valamint a vidéki új építkezések megtekintésére. De ugyanakkor tanulmányos példákat is mutatnak be a régi, jó építőhagyományok értékeléséről és az új városépítésbe való beillesztésükről. Egy másik nemzetközi építészszövetség, melynek a francia Perret az elnöke, közép-európai utazást tesz szeptemberben s ennek során Budapest újabb építészetét is tanulmányozni fogja. A kongresszust Párizsban fogják tartani s ennek tárgya: A nemzeti építőművészetek jelenlegi fejlődése.

VASÚTI KOCSI MINT WEEK-END-HÁZ. A magyar Vasúttársaság hivatalos lapjának egyik cikkírója, Ács Andor, azt ajánlja a MÁV igazgatóságának, hogy a használaton kívül helyezett, rozoga személyszállító-kocsikat, melyekkel már úgy sem tudnak mit kezdeni, alakítsák át apró konyhás, mosdófülkés kis week-end-házakká, amelyeket egy-egy nyaralási időnyre szívesen bérelne ki a közönség. Ezekről a „mozgó week-end-házaktól” is jó jövedelmet remélhetne a vasúttársaság. Hát az eszme valóban érdekes, de legfeljebb ebben a formájában új. A németek már évekkor ezelőtt megtették, hogy a kiselejtezett vasúti személykocsikat ilyen célokra eladták. Egyszerűen árverésen adták oda a legtöbbet ígérőknek. S azok azután elvitték, kiki oda, ahová akarta. Ilyen apró házaeszkákat látni is sokfelé, főleg vasutasok kis kertjeiben, a sínek mentén, Németországban. De nem mint mozgó-házakat, hanem a földre süllyesztve s örök mozdulatlanosságra ítélve. N. P.

SZÉCHENYI-SZOBA. A nagy gazdasági bajok ellenére is szépen fejlődő Sopron városa újabb kulturális áldozatkészségnek adta tanujelét. A vasútasok támogatásával ez év őszén Széchenyi István gróf emlékezetére Széchenyi-szobát létesítenek a városi múzeumban. Itt említjük meg, hogy Kaposvár városa, melynek vezetőiben s társadalmában is sok a művészeti fogékonyság, múzeum létesítését határozta el s ehhez már megtette a kezdő lépéseket.

NÉPMŰVÉSZET. Konrad Halm német tudós előadásokban és könyvében sokat foglalkozik mostanában a német népművészet tudományos megállapításaival. A népművészetet szerinte nem lehet a belénkplántált műtörténeti és stílustörténeti adottságokból megítélni, mert hiszen minden népművészet szorosan a saját földje s népe faji sajátágaiból adódik. A mai kultúrországokban szerinte két művészeti rétegződés van. Egyik a művelt osztályoké, ez a magasabb réteg, mely nemzetközi stíluskorszakokból vezetődik le. S van egy olyan, mely a nemzetközi változásoktól többé-kevésbé független, a háziipari tevékenységben gyökerezik és mondhatni gyökérszálaival fogva, elmozdíthatatlan rétegződés, ez a népies irány. Ez az utóbbi azonban, mondja Halm, a reneszánsz óta kihalóban van a nagyon civilizált országokban s (nem számítva néhány népművészeti izolált helyet) egészen eltűnt, mert a nagyipar, a technika, de már az új kor eleje óta áramló felvilágosodottsági irányok is, elsorvasztották a létét. Ezek a megállapítások, persze, nagyon is vitathatók. Szöges ellentétben

állnak például a népművészet magyar kutatóinak felfogásával, akik lépten-nyomon kimutatják népművészetünkben ama nemzetközi és úri ízlésirányok (reneszánsz, barokk stb.) leszűréseit a néplelek alkotóvilágába. Dr. N. P.

SZÁLLODABERENDEZÉSEK. Többször szóváltottuk már folyóiratunk hasábjain, hogy a fejlődő magyar idegenforgalmi érdekek mennyire megkívánják a vidéki nagyvárosok és fürdők szállodáinak és penzióinak újjáépítését. A Kereskedelmi és Iparkamara sürgetéseinek meg is volt a hatása, amennyiben az OTI tartalékalapjaiból egymillió pengőt bocsát a kormány olesó kölesön formájában erre a célra a szállodások rendelkezésére. A korszerű átalakítás, mely a feltételek legfontosabbika, magával hozza e szállodák bútorzatainak gyökeres felújítását is. Néhány vidéki város modern szállodája (Szolnok, Sopron, Gyöngyös) kitűnő példája annak, hogy az ízléssel, átfogó tervek szerint készült belső szállodaépítés mennyire helyes üzleti politikának is. A szállodások és az iparművészeti érdekképviseletek dolga már most, hogy a rendelkezésre álló összegeket ne lélektelen gyári tömeghálók és vaságyak beszerzésére fordítsák a kölesönvevők, hanem valóban európai színvonalú szobaberendezésekkel várják vendégeiket.

ÚJ KIRAKATÜVEG. Amerikából, Ford detroiti autoüzemeiből indult el néhány évvel ezelőtt egy újfajta kirakatüveg hódító útjára. A találmány lényege, hogy minden kirakatba egy két részes homorított üveglap kerül, mely fent és lent egy közös élbe fut. Ez az úgynevezett visszavert fény nélküli nagy, hajlított üveglap lehetővé teszi, hogy a szemköztről beeső fénysugarak (fák lombja, szemközti ház ablakai stb.) egyáltalában nem tükröződjenek az üvegen. Ha egy síma, modern kirakatüvegtábla előtt megállunk, gyakran tenyerünket ernyő gyanánt kell a homlokunkra szorítani, hogy a fényreflexek ne zavarják a tárgyak szemléletét. Nem úgy a kettős homorítású kirakatüveg előtt. Itt oly tökéletes a látás, hogy többnyire az az illúziója a nézőnek, mintha közte és a kirakat belseje közt — eltűnt volna az üveg. Szinte utána nyúl a kirakatba helyezett tárgynak. Az újfajta kirakatüveg ma már nagyon általános Londonban, Párizsban, Budapesten pedig rövid idő óta szintén látható egy Rákóczi-úti új boltportálon. Bizonyos, hogy rövidesen nálunk is nagyon népszerű lesz.

Illusztráció Rosner Ármin „A betűrajzolás” című könyvéből

HÍREK MINDENFELŐL. Münchenben, az Iparművészeti Egyesületben ötvösművészeti kiállítás volt, hogy bemutassa, miként lehet ezekben a nehéz időkben a nemesfémek aránylag szűkre szabott anyagával igazán művészi hatásokat elérni. Párizsban, az Invalidusok palotájában kiállítást rendeztek a magángyűjtők ólomkatonakollekcióiból. Rendkívül érdekes történelmi csoportokat voltak láthatók, köztük Napoleon esatáit és győzelmeit ábrázoló játékkatona-csoportok s miniatűr tájakkal és házakkal. Magyar Technikai Múzeum létesítését határozta el a kereskedelemügyi kormányzat. Az eddig gyűjtött technikatörténeti anyagot a volt Délivasut igazgatósági épületének tizenyole szobájában helyezték el egyelőre ideiglenesen. Hadifogolykiállítást készítenek elő Budapesten a volt hadifoglyok emléktárgyaiból. Virágos Nagykánizsa címen mozgalom indult meg a legszebb nagykanizsai virágdíszes erkélyek és ablakok jutalmazására. Tokióba magyar művészek plakátjait küldte ki felsőbb felszólításra az Iparművészeti Társulat, hogy legjobb grafikuművészeink plakátjai foglaljanak helyet az ottani egyetlen iparművészeti szakosztályainak gyűjteményében.

• SZAKIRODALOM •

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM ÉVKÖNYVE. Az évkönyvsorozatban a hetedik kötet, még Petrovics Elek szerkesztette, az ő szelleme tükröződik benne. A Szépművészeti Múzeum mint tudományos intézet nyilvánul meg a tanulmányokban és jelentésekben. Valamelyes jelképeség, hogy az évkönyv a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával jelent meg. A szépről való tudományt a maga történelmi, esztétikai, lélektani, a művészet érzékiségét és szellemiségét egységesítő vonatkozásaiban szolgálja. Azt a szellemi harmóniát, amelynek Petrovics Elek a megtestesítése. Százhuszonhárom nagy kvartlapján Meller Simon Szinyei-Merse Pálról beszél. Elemzi az embert és művészetét. Mélyreható, az összefüggéseket kutató analízissel. Írásában szinte átéljük Szinyei életét. Azt, hogy hogyan lesz rajongásból, lelkeségből esüggedés, csalódottságból fásultság s hogyan diadalmaskodik gátlásokon, tévedéseken, meg hasonlásokon a szellem. Az erővel teljes művészi géniusz. Hogyan küzd meg egymással a fölös energia és az energiátlanságba vesző úri lelkelet. Meller leírja Szinyei művészi tanulóéveit, müncheni nekilendüléseit, hangulatokba beleolvadását, első nagy művének, az Amerikában nyomavesztett „Anyá és gyermeke“ keletkezését, az első müncheni impresszionisztikus festményét, Max Gabriellel, Leiblrel való barátkozását, egy-egy képe keletkezését. Azután nagy műteremszomszédjának, Böcklinnek reá való hatását, azt, hogy a svájci mester hogyan bátorította világosabb színezésre s hogy a „Majális“ színeinek tündöklése jórészt Böcklin bátorításának köszönhető. A tanulmány remek része az, amely a „Majális“ megfes-

tését, fogadtatását, sorsát tárgyalja. Szinyei diadalútjának képe tárul benne elénk. Keserűség, dac, magáraeszmélés az állomásai. Megkapók a nagyszerű beérkezetttség, a mesteren eluralkodott lelki nyugaloméveiről és „új útjairól“ szóló fejezetek is. Meller Simon Szinyei-tanulmánya a kitűnő tudós legjava művei közül való. Pulszky Károly szerzte volt be annak idején a ghedi Orsini-palota három falfestményét. Velük, a bresciai múzeumban levő, az Orsini palotából származó és Speri Tito festő által lefejtett, vászonra átvitt falfestményekkel, a róluk szóló kutatásokkal, festőikről szóló föltevésekkel és megállapításokkal foglalkozik a padovai Giuseppe Fio cco tanulmánya. Dr. Hoffmann Edith, a múzeum grafikai osztályának tudós és fényes intuíciónú gondozója, a múzeum hatalmas rajzanyagának néhány olyan darabját ismerteti, amelynek iparművészeti jellege is van, köztük Dürer egy elveszett rajzának, egy koronázási kesztyűtanulmányának másolatát, Hans Baldung Griennak, Sebald Behamnak egy-egy rajzát, Jamnitzer Kristófnak, a híres ötvösnek tervrajzait. A tizenyolcadik századbeli hollandi van der Heydennek egy finom esettel festett csendéletéhez fűz megjegyzéseket Rózsaffy Dezső érdekes összehasonlításokat végez bennük. Meghatottan olvasom el az évkönyv száraz, hivatalos jelentését a Szépművészeti Múzeum 1931—1934. éveiről. A gyűjtemények gyarapodásáról, szerzeményekről, ajándékokról, vásárlásokról, küzdelmekről „a nem javult pénzügyi helyzettel“, a képtári és a szoborosztály eseményeiről, a grafikai osztály újabb nagy föllendüléséről, a magyar művészeti adat- és ereklyetár szaporodásáról szól, Balló Ede nagyszerű gesztusáról, amikor művészi képmásolat-gyűjteményét a Múzeumnak ajándékozta és a helyiségeket saját költségén átalakította. Beszámol három esztendő kiállításaisával, az érdekes esereakciókkal, a képek vendégcsereplésével, a kiadványokkal. Szárazon, bürokratikusán a nagy érdemeket szerzett Petrovics Elek főigazgatóságának három utolsó évéről. A régi olasz festmények táranak újjárendezéséről, Petrovics Elek múzeumi hatyúdaláról már nem emlékezik meg. Ez már az idei év történetéhez tartozik. S az idei év történetének fejezete Petrovics búcsúzása is.

G. Ö.

LINE DRAWING FOR REPRODUCTION BY ASHLEY. „THE STUDIO LTD.“ LONDON. Ez az a könyv, mely ott kellene, hogy legyen minden kereskedelmi grafikával foglalkozó grafikus, minden reklámszakember és nyomdász asztalán. Nem más könyvek között, vagy iratesomók alján, hanem mindenkor kezeügyében! Mert ez az a könyv, mellyel sok-sok technikai balfogást, sikertelen reprodukciót, bosszuságot megelőzhet, mely tisztán, világosan, egyértelműen írja le, sőt, ami ennél sokkal több, demonstrálja sematikusan és gyakorlati alkalmazásában a különböző karakterű rajzok megfelelő technikai sokszorosítását. Ahogy egyazon portrét hatféleképen reprodukálja a különböző raszterkombinációkkal, ahogy a szerző által mesterien megrajzolt álló férfialak vonalas, árnyékolt, különböző keresztraszteres, pozitív, negatív, pontozott stb. reprodukciót bemutatja a hozzájuk fűzött